

Aldous HUXLEY – Ostrov (ukázka)

Mařa 2000 (přeložili Vanda Oaklandová a Milan Ohnisko)

S tváří stále ještě odvrácenou Murugan nakonec prohlásil: „S plukovníkem Dipou bych se neměl stýkat kvůli tomu, že on je hlavou státu a já jsem hlavou státu. Když se my dva setkáme, stává se z toho záležitost mezinárodní politiky.”

„Co tím myslíte?”

„Já jsem totiž pálský Rádža.”

„Pálský Rádža?”

„Od čtyřiapadesátého, kdy zemřel můj otec.”

„A vaše matka je tedy nejspíš Rání.”

„Ano, moje matka je Rání.”

Zastavte se v paláci. A zatím se palác zastavil u něj. Prozřetelnost byla očividně na straně Joea Aldehyda a nadto pracovala přesčas.

„Jste tedy nejstarší syn?” zeptal se.

„*Jediný* syn,” odpověděl Murugan. A pak, aby ještě zdůraznil svoji jedinečnost, dodal: „*Jediné dítě.*” „Takže o tom není pochyb,” řekl Will. „Můj ty bože! Měl bych vás oslovovat Vaše výsosti. Nebo aspoň Pane.” Vyslovil tato slova se smíchem, ale Murugan na ně reagoval s naprostou vážností a náhlým přijetím vladařské důstojnosti.

„Budete mne tak muset oslovovat od konce příštího týdne,” prohlásil. „Po mých narozeninách. Budu mít osmnáct. To je věk, kdy pálský Rádža dosahuje plnoletosti. Do té doby jsem jenom Murugan Mailendra. Pouhý student, který studuje od všeho něco – včetně pěstování zemědělských plodin,” dodal pohrdavě, „abych - až přijde čas - věděl, co a jak.”

„A až přijde čas, co budete dělat?” Mezi pohledným Antinoóem a jeho významným úřadem existoval kontrast, jenž připadal Willovi velice komický. „Co navrhnete?” pokračoval žertovným tónem. „O hlavy kratší? *L'État c'est Moi?*”

Vladařská důstojnost ho však tvrdě pokárala: „Neblázněte!”

Will se pobaveně omlouval: „Chtěl jsem jenom zjistit, jak absolutisticky budete vládnout.”

„Pála je konstituční monarchie,” opověděl mu Murugan vážně.

„Tedy jinými slovy, vy budete symbolickou hlavou – budete stejně jako anglická královna panovat, ale ne vládnout.”

Murugan – jakoby náhle zapomněl na svou královskou důstojnost – téměř zakřičel: „Ne, *ne!* *Ne* jako anglická královna. Pálský Rádža nejenom panuje, ale také vládne.” Byl příliš rozčilený, než aby dokázal v klidu sedět. Vyskočil ze židle a začal přecházet po pokoji. „Vládne konstitučně, ale proboha, vládne, skutečně *vládne!*” Přistoupil k oknu a vyhlédl ven. Po chvilce ticha se otočil a předvedl Willovi tvář, která se proměnila v typický symbol klasické psychologické ošklivosti. „Já jim ukážu, kdo je tady pánem!” prohlásil tónem, jenž si očividně vypůjčil od hrdiny nějaké americké gangsterky. „Oni si myslí, že se mnou budou zametat,” pokračoval v recitaci beznadějně obehnaného scénáře, „stejně jako zametali s mým otcem. Ale dělají velkou chybu,” pronesl výhružně a zavrtěl svou nádhernou, najednou však odpudivou hlavou. „Velkou chybu!” zopakoval.

Murugan ta slova pronesl skrze zaťaté zuby a sotva se pohybující rty. Spodní čelist mu vystoupila jako čelist nějakého komiksového zloducha a zpoza přihmouřených víček mu mrazivě svítily oči. Vypadal zároveň absurdně i ošklivě. Z Antinoóa se stala karikatura drsného chlápka z laciných hollywoodských filmů.

„A kdopak tu vládne v době vaší neplnoletosti?” zajímal se Will.

„Tři party starých páprdů,” odpověděl Murugan s opovržením. „Kabinet, parlament a pak tajná rada, která zastupuje *mě.*”

„Chudáci staří páprdové!” řekl Will. „Brzy prodělají životní šok.” A s radostným vědomím toho, že se chová nepřiměřeně, se nahlas zasmál. „Doufám, že tu ještě budu, abych to viděl na vlastní oči.”

Murugan se připojil k jeho smíchu. Přidal se k němu už ne jako ten cynicky pobavený filmový drsňák, ale v rámci svých náhlých proměn nálad a výrazů (které, jak Will vytušil, mu v budoucnu roli drsňáka bezpochyby ztíží) jako triumfující uličník, jímž byl ještě před pár minutami. „Životní šok,” zopakoval Murugan šťastně.

„Máte nějaké konkrétní plány?”

„Jistěže mám,” odvětil Murugan a na jeho neklidné tváři se zračila další proměna, tentokrát proměna uličníka ve státníka, seriózního, ale blahosklonně přívětivého, jenž právě pořádá významnou tiskovou konferenci. „Zásadní prioritu má modernizace Pály. Jenom pomyslete, co všechno se mohlo v Rendangu udělat díky těžebním poplatkům za ropu.”

„Ale copak na Pále poplatky za ropu nedostáváte?” zeptal se Will s nádechem předstírané naivity, která se už mnohokrát osvědčila jako nejlepší způsob, jak získat informace od prostých a do sebe zahleděných lidí.

„Ani halíř,” řekl Murugan. „A přitom jižní cíp ostrova ropou doslova přetéká. Ale až na pár ubohých malých vrtů pro domácí spotřebu s tím ti staří páprdové nic nedělají. A co víc: nedovolí ani nikomu jinému, aby s tím něco udělal!” Státník se rozčílil a v jeho hlase a výrazu tváře se opět objevily známky drsňáka. „Dostali jsme už spousty nabídek, třeba od Jihovýchodní asijské petrolejové, Shellu, Královské holandské, Kalifornského standardu. Ale ti staří cvoci o tom nechtějí ani slyšet.”

„A nedokázete je nějak přesvědčit?”

„Já je k tomu *donutím!*” prohlásil Drsňák zarytě.

„To je slovo do pranice!” prohlásil Will a jakoby mimochodem dodal: „A která z těch nabídek vás láká?”

„Plukovník Dipa spolupracuje se Standardem a myslí si, že bychom měli udělat totéž.”

„Já bych si přesto na vašem místě nechal vypracovat aspoň pár konkurenčních nabídek.”

„Uvažuji o tom. A má matka taky.”

„To je velmi moudré.”

„Matka je všemi deseti pro Jihovýchodní asijskou ropnou. Zná se s předsedou správní rady lordem Aldehydem.”

„S lordem Aldehydem? To je ale náhoda!” Tón radostného překvapení působil zcela přesvědčivě. „Joe Aldehyde je můj přítel. Píšu pro jeho noviny. Nadto jsem jeho osobním velvyslancem. A mezi námi,” dodal Will, „právě to byl důvod, proč jsme se tehdy vypravili k měděným dolům. Měď je jednou z Joeových vedlejších obchodních aktivit. Jeho největší láskou je ale samozřejmě ropa.”

Murugan se snažil vypadat prohnane: „A co by byl ochoten nabídnout?”

Will se rychle dovtípil a odpověděl mu jako rozený obchodník: „Tolik, kolik nabízí Standard, plus o něco více.”

„Hm, dobrá,” prohlásil Murugan jako postava z téhož scénáře a moudře pokýval hlavou. Následovalo dlouhé ticho. A když mladík znovu promluvil, znělo to, jako když státník poskytuje rozhovor tisku.

„Poplatky za ropu budou použity následujícím způsobem: pětadvacet procent všech získaných peněz půjde na projekt světové obrody.”

„A mohl bych se zeptat,” zajímal se Will s respektem, „jak konkrétně by se podle vás měl svět obrodit?”

„Pomocí Křížové výpravy ducha. Víte, co to je?”

„Jistě. Kdo by nevěděl.”

„Je to mohutné světové hnutí,” pronesl státník noblesně. „Podobá se ranému křesťanství. Založila je má matka.”

Will se zatvářil uctivě a překvapeně.

„Ano, založila je má matka,” zopakoval Murugan a pak působivě dodal: „Věřím, že je to poslední naděje lidstva.”

„Zajisté,” řekl Will Farnaby, „zajisté.”

„Takže pětadvacet procent ropných poplatků se použije na ni,” pokračoval v promluvě státník. „Zbytek půjde na intenzivní industrializační program.” Muruganův tón se opět proměnil. „Ti staří idioti chtějí provést jenom částečnou industrializaci a zbytek nechat tak, jak to bylo před tisíci roky.”

„Zatímco vy byste se do toho rád pustil z gruntu. Industrializace pro industrializaci.”

„Ne, industrializace pro naši zemi. Industrializace umožní Pále, aby se stala mocnou zemí. Aby nás ostatní respektovali. Jenom se podívejte na Rendang. Do pěti let tam budou vyrábět veškerou potřebnou municí, pušky a minomety. Bude to sice trvat ještě dlouho, než dokážou vyrobit tanky, ale do té doby je můžou koupit za ropné peníze ve Škodových závodech.”

„A za jak dlouho vyvinou vodíkovou bombu?” zeptal se Will ironicky.

„O to se ani nepokusí,” odpověděl Murugan. „Ale stejně,” dodal, „vodíková bomba není jedinou zbraní hromadného ničení.” Poslední větu si Murugan vychutnal. Bylo jasně vidět, že výraz „zbraně hromadného ničení” má pro něj příchut' přímo lahodnou. „Jsou i chemické a biologické zbraně – plukovník Dipa jim říká vodíkové bomby chudých. První, co udělám, bude stavba velké fabriky na insekticidy.” Murugan se zasmál a spiklenecky na Willa mrkl. „Když máte hmyz,” řekl, „můžete vyrábět nervový plyn.”

Will si vzpomněl na rozestavěnou továrnu na předměstí Rendangu-Lobo. „Co je tohle?” zeptal se plukovníka Dipy, když kolem stavby přeletěli v bílém mercedesu.

„Insekticidy,” odpověděl mu plukovník a žoviálně se usmál, předváděje své zářivě bílé zuby. „Brzy je budeme vyvážet do celé jihovýchodní Asie.”

Tehdy měl za to, že to plukovník nemyslí příliš vážně. Ale teď... Will se uvnitř zachvěl. Plukovníci jsou plukovníci a hoši, dokonce i hoši jako Murugan, zbraně milují. Zvláštní zpravodajové budou mít ke své honbě za smrtí vždy spousty příležitostí.

„Takže posílíte pálskou armádu?” řekl Will nahlas.

„Posílit ji? Ne, já ji vytvořím! Pála totiž žádnou armádu nemá.”

„Vůbec žádnou?”

„Vůbec žádnou. Jsou tu samí pacifisté.” V Muruganově *p* zazněl výbuch znechucení, v *s* zasyčelo opovržení. „Musím začít od nuly.”

„Takže budete zbrojit a zároveň industrializovat, je to tak?”

„Přesně tak.”

Will se zasmál. „Zpět k Asyřanům! Do historie se zapíšete jako velký revolucionář.”

„V to doufám,” řekl Murugan. „Protože taková bude i moje politika: Nepřetržitá revoluce.”

„Správně!” pochválil ho Will.

„Budu pokračovat v revoluci, kterou před více než sto lety začal pradědeček doktora Roberta, když přišel na Pálu a pomáhal mému pra-pra-pradědečkovi prosadit první reformy. Něco z toho bylo vážně skvělé. Ne všechny, samozřejmě,” dodal kriticky. A s komickou obradností chlapce, který hraje Polonia v závěrečném ročníkovém představení *Hamleta*, nesouhlasně zavrtěl kadeřavou hlavou. „Ale udělali aspoň *něco*. Zato dnes nás řídí spolek nicnedělajících konzervativců. Konzervativních primitivů, kteří nepohnou ani malíčkem, aby zavedli nějaká moderní vylepšení. Konzervativních radikálů, kteří odmítají změnit staré a špatné revoluční myšlenky - a ty se přitom změnit jednoduše musí! Odmítají reformovat reformy. A řeknu vám, že některé z těch takzvaných reform jsou pěkně odporné.”

„Myslíte ty, co se týkají sexu?“

Murugan kývl hlavou a podíval se jinam. Will si s překvapením všiml, že se začervenal.

„A co konkrétně myslíte?“ dožadoval se jednoznačné odpovědi.

Ale Murugan se k větší přímočarosti přinutit nenechal.

„Zeptejte se doktora Roberta,“ řekl. „Zeptejte se Vidžaji. *Ti* mají zato, že jde o skvělé věci. Myslí si to tu všichni. A proto si nikdo nepřeje žádné změny. Chtěli by, aby všechno zůstalo při starém, aby mohli jet v těch svých zajetých nechutných kolejích navždy.“